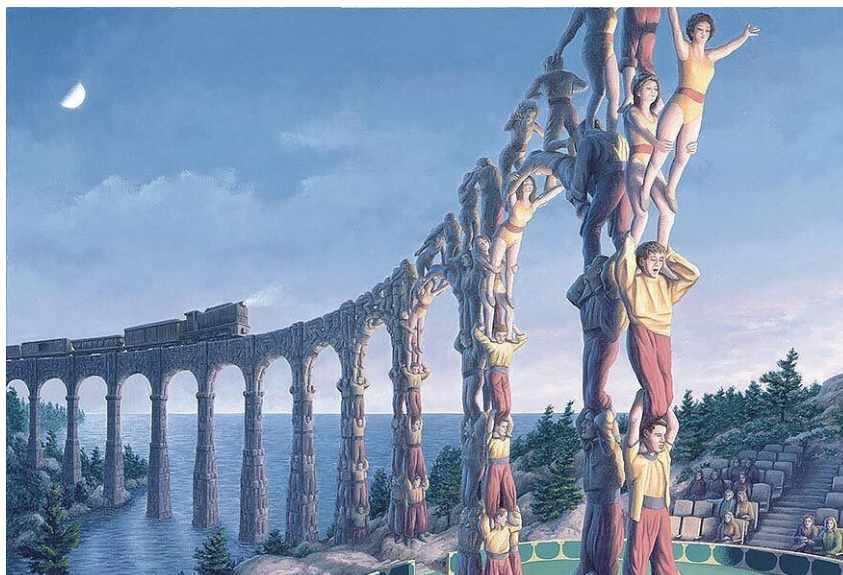

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОВА
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В ПЕРЕЯСЛАВІ
УНІВЕРСИТЕТ АНКАРА ХАДЖИ БАЙРАМ ВЕЛИ (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
АНАТОЛІЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
ТРАКІЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
ЛЮБЛІНСЬКА ВИЩА ШКОЛА (РИКІ, ПОЛЬЩА)
ВИЩА ШКОЛА БІЗНЕСУ І МЕНЕДЖМЕНТУ (ЧЕХАНУВ, ПОЛЬЩА)
МЕЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ НАУК В ЛОМЖІ (ПОЛЬЩА)
ВІДДІЛ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

Збірник матеріалів

VI Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності»

Тернопіль
2023

УДК 159.98:37.091
Р 64

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол №8 від 27.10.2023 р.)

Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності: збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 05-06 жовтня 2023 року) / Редколегія: О. М. Петровський, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, В. Є. Кавецький, О. Я. Жизномірська, О. В. Черній, Т. В. Магера, Г. І. Герасимчук, Н. Б. Стрийвус. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В. 2023. 320 с.

У збірнику публікуються тези доповідей учасників VI Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності», проведеної на базі Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти 05-06 жовтня 2023 р.

УДК 159.98:37.091

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

Романова О. Г.	
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	226
Рудинський В.	
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЗНАЧИМІСТЬ ТЕХНОЛОГІЙ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ.....	228
Ряба І. Є.	
ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА.....	229
Савельєва І. Р.	
ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ (ПРОФЕСІЙНОЇ) ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ФІЗИКИ.....	231
Салагуб Л. І.	
АВТОРСЬКІ МЕТОДИ САЛАГУБ Л. І. ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ І ЗДОБУВАЧОК ОСВІТИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ КОМПЛЕКСНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	233
Свистун О. О.	
ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ З ООП.....	235
Sevda Nasradinli Bahar	
EĞİTİM VE ÖĞRETİM FAALİYETLERİNDE GÖRSEL METİN KULLANIMININ ROLÜ VE ÖNEMİ.....	237
Селікова Я. С.	
АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	240
Семенча Л. Г.	
ВПРОВАДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «Я І МОЄ ТІЛО В СИТУАЦІЇ СТРЕСУ. ТЕХНІКИ ТІЛЕСНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ТЕРАПІЇ» В РОБОТІ З ДІТЬМИ І ДОРΟΣЛИМИ В УМОВАХ ПЕРЕЖИВАННЯ ТРАВМАТИЧНИХ ПОДІЙ.....	242
Серебрянський В. П.	
МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДІ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....	244
Сесик О. О.	
ВДОСКОНАЛЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА – ОДИН ІЗ ГАРАНТІВ ЯКІСНОГО НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ.....	246
Сіткар В. І., Сіткар Н. С.	
ІГРОВА ФОРМА ТА МІНІМАЛЬНІ НАВАНТАЖЕННЯ ЯК СПЕЦИФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В БЕЛЬГІЇ.....	249
Сіткар О. А., Сіткар С. В., Сіткар Т. В.	
ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ТА КОМПЕТЕНЦІЇ, ЯКІ НЕ В ТРЕНДІ, АЛЕ ЕФЕКТИВНІ: СУЧАСНИЙ ДОСВІД ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ.....	253
Слабінська Л. Д.	
МОВЛЕННЄВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЯК ВИМОГА ЧАСУ.....	258
Сотніченко І. І.	
ОСВІТНІ ПРАКТИКИ В СИСТЕМІ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІВ.....	260

Сіткар В.І.,
кандидат психологічних наук, доцент кафедри
педагогіки і психології та інклюзивної освіти ТОКІПО
Sitkarv@gmail.com

Сіткар Н.С.,
вчителька початкових класів Тернопільської
ЗОШ № 13 імені Андрія Юркевича
Sitkarv@gmail.com

ІГРОВА ФОРМА ТА МІНІМАЛЬНІ НАВАНТАЖЕННЯ ЯК СПЕЦИФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В БЕЛЬГІЇ

Постановка проблеми. У Бельгії існують дві незалежні системи освіти. Одна з систем представляє франкомовну спільноту Бельгії, інша – фламандську спільноту. Існують два окремих міністерства освіти: міністерство освіти франкомовної спільноти та міністерство освіти фламандської спільноти.

Дошкільна, шкільна (незалежно від форми власності) та вища освіта (в державних закладах) в Бельгії є безкоштовною, освіта фінансується державою. Держава підтримує як державні, так і приватні навчальні заклади. Держава витрачає на освіту близько 6,5% від внутрішнього валового продукту країни [3].

У Бельгії освіта для всіх дітей з інших країн – обов'язкова. Якщо батьки відмовляються, усі дитячі соціальні виплати скасовують. Ідеться про приблизно 175 євро щомісяця для кожної дитини [1]. **Поняття «дитячий садок» тут немає.** Однак, починаючи з 6 років, навчання в школі обов'язкове.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як зазначає Лариса Левченко, яка має педагогічну освіту і в Україні три роки працювала вчителькою-вихователькою в початкових класах в одній із київських гімназій, а нині, через повномасштабне вторгнення рашистів в Україну, мешкає в одній із земель Бельгії, що має назву Валлонія: «У бельгійській системі освіти немає поняття «дитячий садок», натомість діти з двох років відвідують так звані дошкільні класи. Досить часто вони розташовані в одній будівлі зі школою, однак граються дошкільнята та школярі на окремих подвір'ях. У школу діти йдуть із шестирічного віку й навчаються там 12 років» [2].

Отже, шкільна освіта є обов'язковою у віці від 6 до 16 (18) років, при цьому право працювати бельгійці отримують у віці 15 років. Шкільну освіту в Бельгії учні здобувають в початковій та середній школі.

Початкова і середня школа поділені кожна на три етапи, два роки навчання відповідають одному етапу. Загальна тривалість шкільної освіти складає 12 років. Обов'язковими є 6 років навчання в початковій школі та 4 роки – в середній школі. Крайні два роки навчання в середній школі, що не є обов'язковими, це - профільне навчання, яке визначає майбутній вибір напрямку вищої освіти. Повну середню освіту та диплом про шкільну освіту, що дає право вступати до закладу вищої освіти (університету), випускник отримує у віці 18 років.

Середні школи поділяються на кілька типів. По-перше, **середня загальноосвітня школа.** В такій школі багато часу надається вивченню гуманітарних та природничих дисциплін, опануванню мовами. Навчання в загальноосвітній школі дозволить в подальшому продовжити навчання в університеті.

По-друге, **середня технічна школа,** в таких школах навчання триває до семи років, значна увага в них надається саме технічній підготовці. По завершенню такої школи можна розпочинати працювати за фахом.

По-третє, **середня художня школа,** в таких школах здобуття шкільної освіти поєднується з заняттями певним видом мистецтва [3].

Система оцінювання в школах Бельгії – 100-бальна. Водночас важливо мати високий середній бал. Загалом діти навчаються «за рівнем знань». Якщо дитина не досягає, її можуть

залишити на повторний навчальний рік. У 12 років діти переходять у школу з професійним нахилом (перукар, робота з деревом, ІТ). Це – щось на кшталт профтехосвіти після 9 класу. Утім, така можливість є лише в тих дітей, хто добре знає нідерландську мову. Українські діти з 12 років потрапляють у так звані «ОКАН школи» (приймальні класи для іноземних дітей). Там вони впродовж року вивчають нідерландську мову [1].

Зазначене вище і детермінувало **мету роботи**, а саме: ознайомитися з особливостями початкової освіти в школах Бельгії та здійснити порівняльний аналіз з системою освіти в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. З 6 до 12 років учні відвідують початкову школу (з 1 до 6 класу). Загалом діти закінчують заклад освіти після 12 класу. У 12 років вони можуть обрати іншу школу, з професійним спрямуванням. Це щось схоже до наших закладів профтехосвіти.

Тобто в початкових класах діти вивчають письмо, читання, математику, історію, біологію (будову тіла людини), географію тощо. А вже в середній школі (після 6 класу) можуть обирати вужчу спеціалізацію, як-от мистецький напрям, технічний та інші.

Порівнюючи навчальні програми та особливості навчання школярів в Бельгії та Україні виявлено, що **навчальні програми тут не завжди збігаються з українськими**. Адже в Бельгії наших учнів, які приїхали до цієї країни після початку повномасштабної війни, зарахували до школи на рік пізніше. Тобто, наприклад, в Україні вони були б зараз у четвертому класі, а в Бельгії ходять лише в третій. Тож деякі теми вони вже вивчали ще в українській школі, тому, в цьому випадку, їм легше.

Проте певні предмети в школі є інтегрованими. Наприклад, у початковій школі математику поєднують із геометрією. В українських школах у третьому класі ще не вчать рівнобедрені трикутники та інші їхні види, але цю тему вже розглядають у бельгійській школі, тому вона є новою для наших учнів і вони також вчать це з нуля [1].

Нагадаємо, що **упродовж занять вчителі постійно змінюють вид діяльності учнів**. Це дуже схоже на реформу НУШ в Україні. Діти не сидять за партами весь урок, а можуть ходити по класу, пересувати парти тощо.

У школі, як і в дошкільних класах, вчителі часто ділять учнів на групи. Наприклад, вчителька прочитала текст і кожна група має виконати до нього різні завдання: зробити тести, прочитати вголос слова, вирізати фігурки тощо.

Велику увагу тут приділяють практичному навчанню. На початку уроку вчителі не одразу читають якесь теоретичне правило, а організовують роботу так, щоб упродовж уроку учні самі його помітили та засвоїли. Наприклад, коли діти вивчають різні фігури, то спочатку вчителі роздають їм дидактичні матеріали, з яких учні вирізають фігури, потім складають їх у кошики за різними критеріями (наприклад, ті, що котяться і ні). А ще діти можуть малювати маркерами одразу на партах (звісно, усе це потім можна стерти спеціальною губкою) [2].

Школярі навчаються з 8:30 до 15:30, стільки ж часу перебувають у садочку й дошкільнята. Уроки тут тривають як пари – приблизно по півтори години. Упродовж цього часу діти мають дві короткі перерви на перекус і одну велику перерву (півтори години) на обід та прогулянку.

Середа в Бельгії – скорочений день, тож учні вчаться лише до 12 год.30 хв. Таке правило встановлено на загальнодержавному рівні. Оскільки середа є серединою тижня, то тут вважають, що учням тоді потрібно трохи відпочити, щоби набратися сил на ще два дні в школі. Саме тому, діти тут до кінця тижня майже не втомлюються і навчаються із задоволенням [2].

Домашнього завдання та оцінок у школі немає. Два рази на рік учителі віддають учням табелі, де зазначений рівень успішності (достатній, середній та високий). Цими рівнями оцінюють кожен з компетентностей та якостей дитини. Наприклад, там вказано з якими завданнями вона справлялася найшвидше, що давалося важче тощо.

Також до кожного табеля додають коротку характеристику, у якій підкреслені всі гарні навички дитини для подальшого заохочення в навчанні. Акцент – на сильних якостях учнів [2].

Тут досить суворо ставлять до пропусків без поважних причин. Навіть якщо дитина пропустила один день, то обов'язково має принести записку з поясненням батьків. Якщо ж без поважних пропусків назбирається багато, то дитину навіть можуть не перевести до наступного класу [2].

До відмінностей навчання, що виявлені в школах Бельгії та України, потрібно виокремити ще й такі: 1) **У школі немає друкованих підручників.** Натомість учителі до кожного уроку роблять окремі роздруковки із вправами, розмальовками, тестами, схемами тощо. Також у кожному класі є багато роздаткових матеріалів на різні теми, деякі з них навіть відповідають сезону. Наприклад, нещодавно учні вчили склад числа і складали його з іграшкових полуниць [2].

Деякі вправи діти виконують на планшетах, які надає школа (по 3-4 планшети на клас). Це звучить трохи парадоксально, адже, з одного боку, дітям забороняють користуватися телефонами в школі. З іншого – багато вправ під час навчання вони виконують на планшетах, а також використовують інтерактивні дошки та навушники.

2) Під час перерв учням заборонено залишатися в приміщенні школи. Усі мають виходити на прогулянку. Байдуже, яка погода на вулиці, діти мають проводити час на свіжому повітрі. Для цього на шкільному подвір'ї обладнано багато місць для активностей: тенісні корти, футбольне поле, боксерська груша, тренажери та велосипеди (майже кожен учень має свій велосипед). Коли ж погода погана, то на вулиці є спеціальне накриття, яке захищає від дощу.

Цікаво, що **під час таких перерв учителі не стежать за учнями**, адже це час і для відпочинку педагогів також. Натомість обов'язки нагляду за дітьми під час перерв, дозвілля, відвідин груп подовженого дня виконують окремі вихователі, яких скеровує до шкіл спеціальна державна служба, яка надає послуги по догляду за дітьми (ISBW). Вони є таким собі підсиленням для педагогічних команд. Таких вихователів у школі може бути декілька (за потребою). Також ці працівники наглядають за дітьми під час канікул – якщо батьки через роботу не можуть проводити з дітьми якийсь час, тоді в школі організують окремі групи учнів, які можуть відвідувати заклад освіти під час канікул [2].

3) Учні вчать правила дорожнього руху з початкової школи. Оскільки в Бельгії розвинена велосипедна індустрія, то діти з початкової школи проходять курс, де знайомляться з базовими правилами дорожнього руху. Також у них є практичні заняття з їзди на велосипеді. Їх викладає вчитель фізкультури.

Під час одного з таких занять учні в супроводі кількох вчителів можуть виїжджати на дорогу і, наприклад, тренувати правила проїзду перехресть. Тоді учні вдягають захисні шоломи та світловідбивні жилети. Водії під час таких занять їздять досить обережно та повільно [2].

4) Дітей вчать готувати та доглядати за рослинами. Щотижня дітей із дошкільних класів та учнів школи вчать готувати страви. У школі для цього є спеціально обладнана кухня. Також із дитячого садка дітей привчають до сільськогосподарських робіт. Вони вчаться висаджувати рослини, доглядати за ними та збирати врожай.

5) Кожного місяця в школі змінюють меню. Великої кухні для приготування їжі в школі немає, страви привозить кейтеринг. Щомісяця змінюється меню, у якому батьки можуть обирати комплексний набір (перша страва, основна страва, десерт) чи окремо кожен страву. Також батьки можуть обрати самостійне харчування, коли діти приносять ланч-бокси з дому. Цікаво, що кожен четвер у школі є фруктовим днем, тоді ж заборонені будь-які солодощі.

6) У школі є уроки моралі. А викладають їх вчителі моралі. Ці заняття чимось схожі на наші уроки «Етики». Тут виховують у дітях чуйність, співчуття та толерантність.

За спостереженнями наших співвітчизників, які, через повномасштабне вторгнення рашистів в Україну, тимчасово переїхали на проживання в Бельгію, місцеві школярі мають високий рівень емпатії: вони завжди допоможуть, коли хтось потрапив у неприємну ситуацію. Коли хтось впав чи спіткнувся, вони допоможуть встати й ще кілька разів перепитають, чи все гаразд, чи потрібна якась підтримка тощо [2].

7) Батьки й педагоги комунікують у форматі оффлайн (віч на віч), тобто без груп у Viber. До того ж немає постійної звітності вчителів. Відмінністю між бельгійськими та українськими школами є те, що тут вчителі всі питання щодо дітей та навчання вирішують лише в робочий час. І це норма, адже всі з повагою ставляться до чужої праці.

Батьки не втручаються в режим та розпорядок школи й дають змогу вчителям виконувати свої обов'язки, не відволікаючись на зайві речі. Тут немає груп у Viber, де вчителі на зв'язку 24/7. Проте є чат, де лише вчитель може писати важливі повідомлення (екскурсії, батьківські збори) або ж надсилати фото дітей із якихось подій у школі.

Батьки ж можуть поспілкуватися з вчителями, коли ті наприкінці дня віддають їм дітей біля порогу школи, але це буває дуже рідко. Загалом усі запитання щодо школи й навчання дітей з'ясовують на **батьківських зборах**, які проводять перед кожними канікулами, чотири рази на рік. Тоді впродовж тижня вчитель розписує графік на кожен день і кожному з батьків призначає індивідуальну зустріч по десять хвилин [2].

Висновки. Аналіз теоретичних джерел дає змогу констатувати, що в школах Бельгії створили цікаву і просту програму для навчання. Освітній процес відбувається в ігровій формі з мінімальним навантаженням, тому діти із задоволенням відвідують школу. Тут усе ґрунтується на взаємній повазі, а вчителі та батьки розділяють робочий та особистий час. Жодних месенджерів і батьківських чатів немає. Тоді як усі повідомлення й важливі оголошення діти передають батькам у паперовому вигляді. Школи Бельгії дотримуються принципу «дім – аби відпочивати, а школа – для навчання».

Література

1. Дім – для відпочинку, а школа – для навчання. Освіта в Бельгії очима українців. URL : <https://nus.org.ua/articles/dim-dlya-vidpochynku-a-shkola-dlya-navchannya-osvita-v-belgiyi-ochyma-ukrayintsiv/> (дата звернення 10.07.2023).

2. Досвід вчительки з Києва, яка працює в школі Бельгії. URL: <https://osvitanova.com.ua/posts/6052-dosvid-vchytelky-z-kyieva-iaka-pratsiuie-v-shkoli-belhii> (дата звернення: 10.07.2023).

3. Освіта в Бельгії. URL : <http://fedorchenko.ho.ua/b/1.html> (дата звернення: 10.07.2023).